

Cercetarea arheologică are, pentru cunoașterea orașului medieval, a civilizației urbane românești, o însemnătate care nu poate fi trecută cu vederea. Datorită interesului problematicii căreia trebuie să-i răspundă, a numărului mare al centrelor urbane dintre Carpații Meridionali și Dunăre care au fost, în măsură diferită, supuse unor investigații — Curtea de Argeș, Cîmpulung, Tîrgoviște, București, Tîrgșor, Orașul de Floci, Rîmnicu-Vîlcea, Pitești, Brăila, Ploiești, Craiova, Rîmnicu-Sărat — arheologia urbană deține o pondere importantă în ansamblul cercetărilor arheologice.

În cele ce urmează vom stăruia asupra unora din aspectele cercetării arheologice a orașului din Țara Românească, anume a celor care pot contribui la reconstituirea structurilor urbane, la studiile de morfologie urbană. Problemele de urbanistică medievală au reținut atenția cercetătorilor, preocupările în acest sens fiind concretizate în lucrări remarcabile cum sînt cea despre organizarea urbanistică și arhitecturală a orașelor transilvănene în secolele XII—XVI, monografiile dedicate ansamblurilor arhitecturale istorice ale orașelor Botoșani și Pitești, Timișoarei, sau recent în contribuțiile de morfologie urbană la cunoașterea istoriei orașului Suceava¹. Sensul termenului de urbanistică medievală, așa cum este folosit în lucrările de specialitate, înglobează analiza structurii orașelor, a regulilor după care s-a constituit trama stradală și tipul de parcelare și organizarea funcțională a teritoriului². Tot între aspectele urbanistice pot fi incluse și elemente ale civilizației urbane legate de caracteristicile piețelor, străzilor, clădirilor, de aspecte edilitare sau de înfățișarea orașelor. Rîndurile de față vor stăruia asupra modului în care cercetarea arheologică poate contribui la cunoașterea dezvoltării orașelor prin datele referitoare la organizarea structurii urbane, la creșterea suprafeței localității și a densității locuirii, structura social-topografică, alcătuirea tramei stradale, parcelarea suprafeței, calitatea locuințelor, dotările edilitare, valorile arhitecturale. Varietatea dezvoltării orașelor medievale pe plan demografic, economic sau

social, diferitele funcții care îl caracterizează găsesc toate o reflectare directă și evidentă în elementele urbanistice, a căror dezvoltare este corespunzătoare gradului de evoluție și de urbanizare a așezării respective.

Rezultatele cercetărilor arheologice pot aduce precizări concludente de ordin cronologic privind începuturile locuirii în diferitele așezări urbane din Țara Românească. Constituie repere cronologice sigure descoperirile atestînd urme de locuire din sec. al XIII-lea la Cîmpulung³, Curtea de Argeș⁴, numeroasele vestigii din sec. XIV de la Tîrgoviște, precedate de urme databile în sec. al XIII-lea⁵, dovezile arheologice privind vechimea mai mare decît primele mențiuni documentare a Bucureștilor⁶, precizarea

¹ Vezi Paul Niedermayer, *Siebenbürgische Städte. Forschungen zur städtebaulichen und architektonischen Entwicklung von Handwerkorten zwischen dem 12. und 16. Jahrhundert*, Editura Kriterion, București, 1979; Eugenia Greceanu, *Ansamblul urban medieval Botoșani*, Muzeul Național de Istorie, București, 1981; Eugenia Greceanu, *Ansamblul urban medieval Pitești*, Muzeul Național de Istorie, București, 1982; Mihai Oprea, *Timișoara. Mică monografie urbanistică*, Editura Tehnică, București, 1987; Emil Ioan Emandi, Mihai Ștefan Ceaușu; *Să nu dărimi dacă nu știi să zidești (Contribuții de morfologie urbană la cunoașterea istoriei orașului Suceava, 1388—1988)*, Editura «Glasul Bucovinei», Rădăuți — Iași, 1991.

² Eugenia Greceanu, *Un problème actuel: l'urbanisme médiéval en Roumanie*, în «Revue Roumaine d'Histoire», XVIII, 1979, nr. 1, p. 133 și urm.

³ Gh. I. Cantacuzino, *Probleme ale secolelor XIII și XIV la Cîmpulung și cercetările arheologice la fosta curte domnească*, în SCIVA, t. 32, nr. 1, 1981, p. 133.

⁴ N. Constantinescu, *Curtea de Argeș (1200—1400). Asupra începuturilor Țării Românești*, Editura Academiei, București, 1984.

⁵ Gabriel Mihăescu, *Contribuții la problema începuturilor orașului medieval Tîrgoviște*, în «Valahica», 9, Tîrgoviște, 1977, p. 521—524; Gh. I. Cantacuzino, *Aspecte ale cercetărilor arheologice privind începuturile urbane din Tîrgoviște*, în «Cercetări arheologice», Muzeul Național de Istorie, V, 1982, p. 225—233; arh. Corneliu Ionescu, *Considerații asupra arhitecturii și urbanismului orașului Tîrgoviște în a doua jumătate a sec. XIV-lea în «Revista muzeelor și monumentelor. Monumente istorice și de artă» (RMM.MIA), an XIV, nr. 2, 1983, p. 65—68; Gh. I. Cantacuzino, P. Diaconescu, G. Mihăescu, *Date arheologice asupra unor vestigii medievale din zona centrală a orașului Tîrgoviște*, în RMM.MIA, an XV, nr. 2, 1984, p. 35—42.*

⁶ Panait I. Panait, *Începuturile orașului București în*

prin săpăturile a vechimii dispărutului Oraș de Floci la începutul sec. al XV-lea⁷.

Întinderea așezărilor urbane în diferite etape ale dezvoltării lor poate fi determinată mulțumită datelor arheologice. În ceea ce privește Cîmpulungul, Curtea de Argeș sau Bucureștii, întinderea mare a așezării urbane poate fi dedusă din descoperirile făcute prin diferite săpături și sondaje. Pe baza cercetărilor s-a putut preciza că Orașul de Floci acoperea o suprafață aproximativ patrată la latura de peste 1 km.⁸ Analiza dispunerii vestigiilor descoperite poate îngădui cunoașterea extinderii teritoriale a unor orașe în funcție de gradul lor de dezvoltare. Datele de care dispunem dovedesc în cazul Tîrgoviștei creșterea întinderii sale, în special în perioadele de puternic avînt, de la sfîrșitul sec. al XIV-lea — începutul sec. al XV-lea, din a doua jumătate a sec. al XV-lea — începutul sec. al XVI-lea sau de la sfîrșitul sec. al XVI-lea și din prima jumătate a sec. al XVII-lea⁹. Legată de întinderea orașelor este și problema fortificațiilor orașenești. În regiunile extracarpatiche numai unele din așezările urbane erau înconjurate de fortificații — val de pămînt cu palisadă și șanț —, amenajări care au putut să dispară datorită lucrărilor moderne. La Tîrgoviște se mai pot vedea părți din valul și șanțul de apărare, cu porți zidite din cărămidă, din timpul lui Matei Basarab; cercetările mai pot aduce precizări asupra acestuia, precum și a unor fortificații mai vechi, menționate de izvoare scrise din sec. al XV-lea, și de la începutul sec. al XVI-lea¹⁰. În cazul Orașului de Floci săpăturile au dovedit lipsa fortificațiilor¹¹. Cercetările viitoare vor putea răspunde

întrebărilor asupra existenței unor fortificații în jurul Bucureștilor sau în alte orașe.

O problemă de mare interes în a cărei rezolvare cercetarea arheologică poate avea un rol însemnat este cea a organizării structurii urbane, abordată în unele studii pornind de la încercarea de a găsi în orașul actual țesătura și logica funcțională a vechilor structuri urbane¹². În lucrări datorate unui arhitect au fost folosite, în analiza plină de interes a evoluției structurii urbanistice a Tîrgoviștei și datele arheologice, inclusiv observațiile efectuate cu prilejul lucrărilor edilitare¹³. Această cercetare va putea fi dusă mai departe în condițiile unei înmulțiri și unei riguroase interpretări a datelor arheologice, mai cuprinzător repartizate în teren și mai ales a cartării precise a tuturor descoperirilor, ținînd seama de caracterul și datarea lor. Pentru Curtea de Argeș sau pentru Cîmpulung, unde organizarea orașului are o structură axială, datele arheologice pot aduce lumină și în problema raportului între dezvoltarea așezării urbane și existența reședinței voievodale¹⁴. Interesante concluzii pot permite numeroasele descoperiri din București. Săpăturile de la Piua Petrii au dovedit dezvoltarea așezării urbane pe ambele maluri ale vechii albie a Ialomiței, în lungul unor artere de circulație pe direcția nord-sud¹⁵. Ținînd seama, așadar, de datele arheologice, printr-o minuțioasă cartare a descoperirilor, se poate analiza organizarea urbanistică a localităților. Trebuie subliniat faptul că poziția clădirilor cercetate în raport cu arterele de circulație dovedește păstrarea în decursul timpului a tramei stradale constituite în perioada inițială de dezvoltare a orașelor¹⁶.

Structura social topografică a orașelor poa-

lumina cercetărilor arheologice, în «București, Materiale de istorie și muzeografie», nr. 5, (1967) p. 7—24; idem, *Cetatea Bucureștilor în sec. XIV—XV*, în «Revista muzeelor», 1969, nr. 4, p. 310—318.

⁷ L. Chișescu, N. Conovici, R. Lungu, A. Păunescu, V. Rădulescu, *Cercetări arheologice la Piua Petrii (Orașul de Floci)*, jud. Ialomița, în «Cercet. arheol.», III, 1979, p. 232.

⁸ Ibidem, p. 199, 202, fig. 11

⁹ Gh. I. Cantacuzino, în «Cercet. Arheol.», V, 1982, p. 225, și urm; C. Ionescu, în RMM.MIA, an XV, nr. 2, 1983, p. 65—66, fig. 2—3.

¹⁰ vezi R. Geoglovan, *Cetatea Tîrgoviștei*, în «Chronica Valachica», Tîrgoviște, 1973, p. 85 și urm; Gh. I. Cantacuzino, *Cetăți medievale din Țara Românească. Sec. XIII—XVI*, București, 1981, p. 76—78.

¹¹ L. Chișescu și colab., în «Cercet. Arheol.», III, 1979, p. 232.

¹² E. Greceanu, în RRH, XVIII, 1979, nr. 1, p. 134.

¹³ Arh. Corneliu Ionescu, *Tîrgoviște — formarea și evoluția structurii urbane*, comunicare susținută la Institutul de arheologie din București, 20 aprilie 1984; idem, *Complexul istoric și de arhitectură Stelea din zona centrală a municipiului Tîrgoviște*, în RMM-MIA, an XVI, nr. 1, 1985, p. 30—52.

¹⁴ N. Constantinescu op. cit. p. 143 și urm; Lia Bătrîna și Adrian Bătrîna, *Cercetări arheologice efectuate în anul 1979 în cuprinsul așezării Curtea de Argeș, jud. Argeș*, în «Cercet. Arheol.», IV, p. 144—171; Gh. I. Cantacuzino, în SCIVA / t. 32, nr. 1, 1981, p. 133—134, 138.

¹⁵ L. Chișescu și colab., în «Cercet. Arheol.», III, 1979, p. 216—218.

¹⁶ Gh. I. Cantacuzino, P. Diaconescu, G. Mihăescu,

te fi mai bine cunoscută datorită cercetărilor arheologice ale căror rezultate se adaugă informațiilor ce pot fi desprinse din cercetarea monumentelor păstrate sau a documentelor. Cartierele meșteșugărești, centrele de schimb, mahalalele grupate în jurul bisericilor, zonele marcate de prezența autorității sau cele rezidențiale pot fi mai bine delimitate datorită vestigiilor descoperite prin săpături. Descoperirile unor ateliere de prelucrare a metalelor, ceramicii, osului, la București¹⁷, Tîrgoviște¹⁸, Cîmpulung¹⁹, Piuia Petrii²⁰, sunt edificatoare nu numai pentru cunoașterea vechilor tehnologii în diferitele domenii ale producției meșteșugărești, dar și pentru situarea unor astfel de ateliere în ansamblul așezării urbane, sau aduc informații asupra unor meserii specifice orașului respectiv. În legătură cu schimbul, trebuie menționate descoperirile construcțiilor unor vechi hanuri și prăvălii sau alte clădiri legate de activitatea comercială, la Cîmpulung (hanul și prăvăliile mănăstirii)²¹, Tîrgoviște²², Bu-

curești (hanurile Constantin Vodă și Zlătari²³), Craiova (hanul Hurez²⁴).

Interpretarea rezultatelor cercetărilor arheologice poate fi concludentă pentru cunoașterea modului de parcelare a teritoriului orașelor. Tendința de folosire maximă a ariei de circulație prin parcele cu front îngust și adâncime mare este caracteristică orașelor medievale, în special în zonele afectate în primul rînd producției și schimbului. Analiza dispunerii locuințelor în cursul secolelor XIV—XVII în zona centrală a orașului Tîrgoviște a putut duce la concluzia acestei maxime folosiri a drumului, prin densitatea mare a locuințelor descoperite și prin apropierea lor de axul străzii, apropiere accentuată pe măsura evoluției urbane²⁵. Constatări interesante privind orientarea parcelelor în adâncime, cu clădirile în apropierea străzii, restul spațiului fiind folosit pentru grădini, livezi sau vii, au fost făcute și la Piuia Petrii, unde distanța între locuințe era de la 2 la 14 m, iar între șirurile de case de aproximativ 50 m²⁶. A fost de altfel subliniată ca o particularitate specifică a orașelor noastre din spațiul extracarpatic existența în localități a unor terenuri cultivabile, atestate și documentar²⁷.

Gradul de dezvoltare urbană se reflectă pregnant și în calitatea clădirilor, care indică potențialul economic al celor cărora acestea le aparțin precum și gradul de specializare al meșteșugarilor care le ridică. O continuă evoluție poate fi constatată în ceea ce privește calitatea, dimensiunile și confortul lo-

în Rev. muz. monum., an XV, nr. 2, 1984, p. 35 și urm.; Lia Bătrîna și Adrian Bătrîna, în «Cercet. Arheol.», IV, 1981, p. 144, 145.

¹⁷ Sebastian Morintz, Gh. Cantacuzino, D. V. Rosetti, Șantierul arheologic București, în «Materiale și cercetări arheologice», V, 1959, p. 649—651; Ion Ionașcu și colab., Șantierul arheologic București, IV. D. V. Rosetti «Curtea Veche». Săpăturile din preajma bisericii Sf. Gheorghe Nou, în «Materiale», V, 1959, p. 781—783.

¹⁸ I. Chicideanu, Un cuptor de ars oale descoperit la Tîrgoviște, în «Valachica», 9, 1977, p. 513—519; Gh. I. Cantacuzino, «Cercet. arheol.», V, 1982, p. 225—233.

¹⁹ Gh. I. Cantacuzino, Unele probleme privind cercetările arheologice de la Cîmpulung, în «Cercet. Arheol.», VII, 1984, p. 204—206.

²⁰ L. Chișescu și colab., în «Cercet. Arheol.», III, 1979, p. 208—210; L. Chișescu, R. Lungu, T. Papasima, P. Vlădilă, V. Rădulescu, A. Păunescu, Cercetările arheologice în anul 1979 la Piuia Petrii (Orașul de Floci), com. Giurgeni, Jud. Ialomița, în «Cercet. Arheol.», IV, 1981, p. 120—143; L. Chișescu, T. Papasima, P. Vlădilă, V. Rădulescu, A. Păunescu, Cercetările arheologice de la Piuia Petrii (Orașul de Floci), jud. Ialomița, în «Cercet. Arheol.», V, 1982, p. 129—166; L. Chișescu, A. Păunescu, T. Papasima, Cercetările arheologice de la Piuia Petrii (Orașul de Floci), jud. Ialomița, în «Cercet. Arheol.», VI, 1983, p. 95—108; A. Păunescu, Cercetările arheologice de la Piuia Petrii (Orașul de Floci), com. Giurgeni, în «Cercet. Arheol.», VII, 1984, p. 143—148.

²¹ Gh. I. Cantacuzino, Sp. Cristocea, St. Trîmbaciu, O mărturie arheologică privind viața economică a Cîmpulungului medieval, în «Studii și comunicări. Muzeul Cîmpulung Muscel», 1982, p. 51—54.

²² Gh. I. Cantacuzino, Vechi etape de locuire medievală în zona ansamblului Stelea din Tîrgoviște, în

«Cercet. Arheol.», VI, 1983, p. 225—230. Gh. I. Cantacuzino, P. Diaconescu, C. Mihăescu în RMM.MIA, an XV, nr. 2, 1984 p. 35 și urm.

²³ C. Tico, Raport preliminar asupra cercetărilor de salvare efectuate la Hanurile Zlătari și Constantin Vodă din București, campania 1978, în «Materiale și cercetări arheologice. A XIII-a sesiune anuală de rapoarte», Oradea, 1979, pag. 401—404.

²⁴ Radu Ciuceanu, Ilie Constantinescu, Date arheologice privind Hanul Hurezu — Craiova. Comunicare la a XVIII-a sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele arheologice din 1983, Alba Iulia, 1984; idem, Cercetări arheologice la Hanul Hurez — Craiova. Comunicare la a XIX-a sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din 1984, Tîrgoviște, 1985.

²⁵ C. Ionescu, în RMM.MIA, an XVI, nr. 1, 1985, p. 33—37.

²⁶ L. Chișescu și colab., în «Cercet. Arheol.», III, p. 218.

²⁷ vezi M. D. Matei, «Studii de istorie orășenească medievală (Moldova, sec. XIV—XVI), Muzeul Județean Suceava, Suceava, 1970, p. 151 și urm.

cuințelor pe măsura procesului de urbanizare, de la bordeie sau locuințe adâncite la clădiri de suprafață, de la locuințe de lemn cu pivniță la construcții de zid. Resturi ale unor construcții adâncite de dimensiuni modeste, datînd din sec. al XIII-lea au fost descoperite la Curtea de Argeș²⁸ și Cîmpulung²⁹, iar din sec. al XIV-lea la Tîrgoviște³⁰ și București. Locuințele de suprafață cu pereții sprijiniți pe tălpi de lemn, uneori deasupra unui soclu de piatră (cazul unei case de la mijlocul sec. al XIV-lea descoperite la Curtea de Argeș³¹), ajungînd mai tîrziu la dimensiuni mai mari (locuințe de 7—8 x 4—6 m, cu 1, 2 sau 3 încăperi, unele cu mici pivnițe-cămări, cu cuptoare și mai tîrziu sobe din lut, din sec. al XV-lea și din sec. al XVI-lea, au fost descoperite la Piuța Petrii³²). Începînd din a doua jumătate a sec. al XIV-lea sînt cunoscute la Curtea de Argeș³³, Tîrgoviște³⁴, Rîmnicu-Vîlcea³⁵, Tîrgșor³⁶ etc, locuințe de lemn cu pivniță și uneori mai multe încăperi la nivelul superior, încălzite cu sobe de cahle ale căror resturi prăbușite s-au descoperit în numeroase cazuri.

Cercetărilor arheologice li se datorează descoperirea unor clădiri orașenești din piatră și cărămidă: la Tîrgoviște, beciuri din piatră și cărămidă și o construcție de mari dimensiuni, datate în ultima parte a sec. al XV³⁷-lea, precum și alte pivnițe a căror datare nu a fost încă precizată. Alte resturi

de construcții de zid, din sec. al XVI-lea și mai ales din sec. al XVII-lea au fost descoperite la București, Piuța Petrii,³⁸ Pitești, Ploiești și în alte locuri. Importanța pentru cunoașterea dezvoltării urbane a descoperirii acestor construcții, care aparțineau unor personaje de vază și unor orașeni bogați sau erau legate de activități economice, este de netăgăduit.

Descoperirile arheologice sunt așadar elocvente în ceea ce privește ridicarea continuă și evidentă a calității locuințelor, expresie a unei creșteri a gradului de dezvoltare economică a orașelor, reflectare totodată a diversificării și specializării activității meșteșugărești. Sunt semnificative în acest sens dovezile menționate asupra existenței frecvente, din a doua jumătate a sec. al XIV-lea, a unor clădiri spațioase de lemn cu pivniță, încălzite cu sobe de cahle comparabile cu cele folosite în orașele din centrul Europei. Prezența clădirilor de zid, semnificativă în ultimele decenii ale sec. al XV-lea și tot mai numeroase în sec. al XVI-lea și mai ales în sec. al XVII-lea marchează o nouă treaptă de dezvoltare urbanistică.

Evoluția continuă a calității locuințelor nu a fost, desigur, liniară. În diferite perioade au coexistat diferite categorii de locuințe — locuințele adâncite cu cele spațioase, cu pivniță, sau clădirile de lemn cu cele de piatră — reflectînd realități economico-sociale. Faptul că, de exemplu, la Tîrgoviște, în a doua jumătate a sec. al XIV-lea și la începutul sec. al XV-lea descoperirile dovedesc existența concomitentă în aceeași zonă a unor construcții adâncite și a unor locuințe mari, cu pivniță, se explică desigur prin aceea că primele vor fi fost anexe în cadrul unor gospodării sau pe lîngă construcții mai ample.

Un alt aspect la a cărui cunoaștere cercetările arheologice își pot aduce contribuția este cel al diferitelor dotări edilitare a căror evoluție confirmă dezvoltarea urbanistică. Descoperirile unor pavaje, cele privind conductele de aducțiune a apei, elementele de canalizare sau unele băi sunt concludente în această privință.

În sfîrșit, dar nu în ultimul rînd, cercetările arheologice au putut contribui la o mai bună

²⁸ Lia Bătrîna și Adrian Bătrîna, în «Cercet. Arheol.», IV, 1981, p. 144—150.

²⁹ Gh. I. Cantacuzino, în SCIVA, t. 32, nr. 1, 1981, p. 133.

³⁰ Idem în «Cercet. Arheol.», VI, 1983, p. 225.

³¹ Lia Bătrîna și Adrian Bătrîna, în «Cercet. Arheol.», IV, 1981, p. 151—153.

³² L. Chițescu și colab., în «Cercet. Arheol.», III, 1979, p. 210—218; ibidem, VI, 1981, p. 126—132, fig. 2—3; ibidem, V, 1982, p. 132—140 și fig. 7.

³³ Lia Bătrîna și Adrian Bătrîna, în «Cercet. Arheol.», IV, 1981, p. 152—153, fig. 5; N. Constantinescu, C. Ionescu în SCIVA, t. 31, 1981, nr. 1, p. 53—75.

³⁴ C. Ionescu, în RMM.MIA, an XIV, nr. 2, 1983, p. 67—68 fig. 5, Gh. I. Cantacuzino, P. Diaconescu, G. Mihaescu, în «RMM.MIA» an. XV, nr. 2, 1984, p. 35—42.

³⁵ Elena Busuioc, O casă de orașean și documente materiale din sec. XIV—XV la Rîmnicu Vîlcea, în SCIVA, t. 39, nr. 2, 1988, p. 119—142.

³⁶ Dorin Popescu, Gh. Diaconu, N. Constantinescu, S. Morintz, Șantierul arheologic Tîrgșor, în «Materiale», VI, 1959, p. 727—743.

³⁷ Gh. I. Cantacuzino, în «Cercet. Arheol.», VI, 1983, p. 225—230.

³⁸ L. Chițescu și colab., în «Cercet. Arheol.», III, 1979, p. 228—232, fig. 24.

cunoaștere a valorilor arhitecturale care se remarcă pregnant, imprimînd o amprentă specifică fiecărui ansamblu, dominat de siluetele bisericilor, turnurilor sau altor clădiri monumentale. Cercetările au putut aduce precizări cronologice sau completări ale imaginii unor ansambluri numai parțial păstrate. Exemplele în acest sens, bine cunoscute, sunt numeroase. Este îndeajuns să ne referim la ansamblul Curții domnești de la Argeș, dominat de biserica Sf. Nicolae, la biserica și vechea curte domnească din Cîmpulung sau la Bărația din același oraș, la Curtea domnească, Mitropolia și mănăstirea Stelea din Tîrgoviște, la Curtea Veche și Curtea Arsă din București, la numeroasele biserici care au putut fi mai bine cunoscute sau ale căror urme au fost descoperite prin săpături.

Dacă în privința cunoașterii unor aspecte ale civilizației urbane din Țara Românească rezultatele cercetărilor arheologice sunt semnificative, în ceea ce privește reconstituirea structurilor urbane pentru perioadele în care celelalte izvoare sunt lacunare ele pot fi considerate numai un început³⁹. Amplasarea în teren a săpăturilor nu a putut fi, de multe ori, rezultatul urmăririi unei anumite problematice. În orașele care își continuă existența construcțiile moderne care se suprapun vestigiilor medievale au împiedicat de multe ori investigarea acestora, iar așezările urbane dispărute au fost prea puțin cercetate. La Tîrgșor, în ultimii 30—35 de ani, săpăturile au ocolit în general urmele orașului medieval, la Piuța Petrii mijloacele de care au dispus arheologii au fost relativ modeste, iar alte orașe sau țiguri dispărute — Gherghița, de pildă — nu au fost cercetate. Ceea ce lipsește în bună măsură, chiar în orașele unde săpăturile au fost mai întinse — București, Tîrgoviște, Argeș, Orașul de Floci — este o cartare riguroasă a tuturor descoperirilor, inclusiv a celor întîmplătoare, care să îngăduie reconstituirea tramei stradale, a parcelării sau a modului de organizare funcțională a teritoriului urban. Ne putem

cu greutate aștepta ca în viitorul apropiat să existe mijloacele necesare pentru o cercetare care să acopere numeroasele pete albe existente în aceste probleme. Este însă foarte utilă o repertoriere a tuturor urmelor de clădiri de diferite categorii, descoperite prin cercetări sistematice sau întîmplător, publicate sau nepublicate, cît mai precis cartate (prin reconstituirea amplasării exacte în cazul în care ea nu s-a făcut la vremea respectivă), cu precizarea exactă a datării și a duratei funcționării. Chiar dacă o astfel de încercare s-ar lovi de destule dificultăți, ea ar putea mări contribuția arheologiei la cunoașterea evoluției structurii urbane.

GH. I. CANTACUZINO

RÉSUMÉ

Les recherches archéologiques effectuées dans de nombreux centres urbains de la Valachie médiévale — Curtea de Argeș, Cîmpulung, Tîrgoviște, Bucarest, Rm. Vilcea, Tîrgșor, Orașul de Floci etc. — ont pu contribuer à la reconstitution des structures urbaines, aux études de morphologie urbaine.

Les fouilles archéologiques permettent de dater le début de la vie urbaine. L'étendue des villes, reflétant leur degré de développement, peut aussi être déterminé. D'un grand intérêt peut être la contribution de l'archéologie à l'étude de l'organisation de la structure urbaine, en prouvant la persistance de la trame des rues constituée aux débuts des villes. On peut mieux connaître le lotissement, la disposition des maisons, d'une plus grande densité dans les zones centrales, avec la tendance de rapprochement de l'axe des rues. Le degré de développement urbain se reflète aussi dans la qualité des bâtiments. Il y a de nombreuses découvertes des maisons en bois pourvus de caves, chauffées aux poêles en carreaux céramiques, ou des logements aux murs en pierre et briques. L'archéologie a fourni des données importantes sur les valeurs architecturales qui assurent des caractéristiques spécifiques aux différents ensembles urbains.

L'archéologie peut mieux contribuer à la connaissance des structures urbaines par un meilleur emplacement des fouilles en rapport aux problèmes qui doivent être étudiés et par un inventaire de toutes les découvertes des différentes constructions, avec une rigoureuse précision chronologique et topographique.

³⁹ vezi Teodor O. Gheorghiu, *Arheologie și planime-trie — unele aspecte de istorie urbană medievală românească extracarpatică*, în SCIVA, t. 42, nr. 2, 1990, p. 185—194.